

Nr 216.

Av herr **Gustafsson, Karl, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m.

I proposition nr 116 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit, att samtliga kommunala mellanskolor, vilka under läsåren 1920—1927 haft ett genomsnittligt lärjungeantal överstigande 100, skulle övertagas av staten som statsläroverk. Av de kommunala mellanskolor, vilka fylla kravet ifråga om lärjungeantalet, har Kungl. Maj:t endast föreslagit 7 skolor till omedelbart övertagande av staten, medan övriga 23 skolors övertagande ställts på framtiden.

Mot att Kungl. Maj:t vid sitt överbäggande om vilka skolor, som nu omedelbart böra övertagas, icke enbart lagt lärjungeantalet till grund, kan icke anmärkas. Det synes oss dock som om större hänsyn bort tagas dels till skolornas lärjungeantal, dels till skolornas belägenhet ifråga om kommunikationer samt till ortens och samhällets behov av en högre skola.

Av Jönköpings läns 4 kommunala mellanskolor har ingen föreslagits till omedelbart övertagande av staten, oaktat att bland dessa finnes en skola, vars lärjungeantal genomsnittligt uppgår till 208. (Se prop. nr 116 sid. 254.) Nässjö kommunala mellanskola är den tredje i storleksordningen inom riket ifråga om det genomsnittliga lärjungeantalet. Även om Nässjö stads folkmängd av 9,000 icke utgör tillräckligt skäl för skolans omedelbara övertagande av staten, borde hänsyn tagas till de goda kommunikationer, som där finnas, vilka göra skolan särskilt lämpad för även Jönköpings läns landsbygd. Barn från kringliggande landsbygd och stationssambällen kunna resa till och från skolan varje dag och kunna därigenom beredas tillfälle att bo i sina respektive hem, vilken förmån väl knappast kan överskattas.

Om icke skolan hållits tillbaka av stadens myndigheter, skulle lärjungeantalet ha varit väsentligt högre än som för närvarande är fallet. Krav på skolans utveckling genom ökade lokala utrymmen hava flera gånger framställts av skolans målsmän, men ha av ekonomiska skäl måst av stadsfullmäktige avvisas. Så länge skolan har sin nuvarande organisation som kommunal skola, är det sannolikt, att skolan mycket länge får vänta på ökade lokal-

utrymmen. Nässjö stads kostnader för skolan uppgingo för innevarande budgetår till 25,679 kronor, och ingå då ej i dessa beräkningar amorterings- och räntekostnader å skolans byggnader, enär skolan uppförts av donationsmedel. Oaktat staden även sedan skolan övertagits av staten får vidkännas icke obetydliga kostnader, minskas dock genom ett förstatligande stadens utgifter för skolan, och dessutom skapas en stabilare grund för skolans utveckling. Det torde vara icke blott ekonomiska fördelar, som vinnas för de skolor, som nu omedelbart övertagas av staten; även nyrekryteringen av väl kvalificerade lärare måste röna inflytande härav. Den nuvarande lärarkåren har nedlagt ett förtjänstfullt arbete på att föra skolan framåt, och det är för skolans framtid angeläget, att denna kår även i fortsättningen blir väl kvalificerad för sitt kall.

Vid jämförelse med de skolor, som nu föreslås till övertagande av staten, synas bärande skäl ej föreligga, varför Nässjö kommunala mellanskola utslutits ur deras krets, särskilt om hänsyn toges till landsbygden och de många stationssamhällen, som omgiva Nässjö stad. Däremot skulle det bliva lätt att påvisa mindre bärande skäl för åtminstone ett par av de skolor, som nu föreslås till omedelbart förstatligande. Då emellertid de kostnader, som åsamkas statsverket genom övertagandet av kommunala mellanskolor, synas vara relativt ringa, ha vi icke velat föreslå att någon av de skolor, som nu upptagits till förstatligande, uteslutes, utan föreslå vi endast att även Nässjö kommunala mellanskola nu ombildas till fyraårig statlig realskola.

De kostnader, som staten komme att ikläda sig genom ett bifall till motionen, framgå av följande uppgjorda kostnadsberäkningar:

Kommunala mellanskolan i Nässjö har läsåret 1926—1927 parallellavdelningar i alla klasser, sålunda sammanlagt 8 klassavdelningar. Lärjungeantalet utgjorde höstterminen 1926

i klass 1	57
i » 2	41
i » 3	41
i » 4	45

Summa 184

Lärarpersonalen utgöres av 6 ordinarie och 3 extra ordinarie ämneslärare samt timlärare i läsåmnen för inalles 14 timmar. Därtill komma 18 timmar i teckning och välskrivning, 24 timmar i gymnastik, 7 timmar manlig slöjd samt 4 timmar kvinnligt handarbete.

Om skolan från 1928 års ingång ombildas till samrealskola, bli enligt uppgift från skolöverstyrelsen statens kostnader för budgetåret 1927—1928 följande:

rektor	kronor 2,600: —
1 ämneslärarinna	» 1,400: —
första lärarinna, arvode	» 100: —

8	timlärartimmar	kronor	560:—
4	timmar teckning	»	180:—
8	timmar gymnastik	»	360:—
3	» musik	»	135:—
4	» manlig slöjd	»	170:—
4	» kvinnlig slöjd	»	150:—
				<u>kronor 5,655:—</u>

Av förestående belopp komma 4,100 kronor på reservationsanslaget, 560 kronor på extra anslaget till extra och vikarierande ämneslärare, 170 kronor på förslagsanslaget till manlig slöjd samt 825 kronor på extra anslaget till extra arvoden åt övningslärare.

Ordinarie förslagsanslaget till kommunala mellanskolor skulle komma att, fränsett ålderstillägg, minskas med omkring 3,500 kronor, nämligen

för klassavdelningar	kronor	2,800:—	
rektors arvode	»	333: 33	
arvode till första ämneslärarinna	...	»	100:—	
skillnad mellan manlig och kvinnlig ämneslärares lön	»	250:—	
				<u>kronor 3,483: 33</u>

Förslagsanslaget till tillfällig löneförbättring synes kunna minskas med cirka 700 kronor.

Budgetåret 1930—1931, då samrealskolan tänkes vara fullständigt organiserad, skulle kostnaden för statsverket uppgå till följande belopp:

rektor	kronor	6,400:—	
4 adjunkter	»	17,200:—	
3 ämneslärarinnor	»	8,400:—	
första lärarinna, arvode	»	500:—	
1 extralärare	»	3,300:—	
8 timmar teckning	... à 90 kr.	»	720:—	
16 » gymnastik	... » 90 »	»	1,440:—	
19 » manlig slöjd				
	m. m. » 85 »	»	1,615:—	
9 » musik	... » 90 »	»	810:—	
12 » kvinnlig slöjd	» 75 »	»	900:—	
9 » hushållsgöromål	» 75 »	»	675:—	
				<u>kronor 41,960:—</u>

Nettokostnaden för statsverket blir emellertid för budgetåret 1927—1928 tre fjärdedelar av förut angivna summa 5,655 kronor samt för budgetåret 1930—1931 tre fjärdedelar av 41,960 kronor, d. v. s. respektive 4,241 kronor 25 öre och 31,470 kronor.

Med stöd av vad ovan anförts få vi alltså hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 116, att bland de kommunala mellanskolor, vilka föreslås till övertagande av staten från den 1 januari 1928 såsom samrealskolor, måtte upptagas även Nässjö kommunala mellanskola.

Vidare hemställles, att andra särskilda utskottet måtte företaga de förändringar i propositionens anslagssummor, som ett bifall till motionen kan föranleda.

Stockholm den 9 mars 1927.

K. J. Gustafsson.

Ivan Pauli.

J. W. Spens.

Erik Abrahamsson.